

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suauis Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt X. Responsa Pontificis ad Legatos & Lotharingum. Quae Lunensis significauit ad Pontificis defensionem. Concordia Tridenti composita inter Oratores ante Romanae responsionis aduentum: quae ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-11718

1563.

C A P V T X.

Responsa Pontificis ad Legatos & Lotharingum. Quæ Lunensis significauit ad Pontificis defensionem. Concordia Tridenti composita inter Oratores ante Romanæ responsionis aduentum: quæ responsio idcirco postea non vulgatur. Iudicium de varijs rebus, quæ in hoc negotio contigerunt. Lansaci discessus.

^a Litt. Vicecomit. 30 Iulij, & 1. Iulij, & la Irensis 1. Iulij 1563.

Allocutus fuerat Lunensis complures Præsules, sui & Regis Hispaniæ studiosos ^a, firmumque præ se tulerat animum ad inceptum profèquendum, & æmulorum contestationes confutandas: ij verò suam omnem operam exhibuerant ad decus Regis ac Pontificis sustinendum. Tamen rumor fuit, à quibusdam Hispanis, verum bonum imaginario splendori anteferebantibus, illum grauitè admonitum fuisse de acceptis ab optimo ipsorum Rege mandatis, ne abruptendæ amicitia causam daret, quorum mandatorum transgressionem coram ipso Rege illi exprobrarent, & vniuersè credebatur, quemadmodum in quouis Conuentu maior pars ad pacem propendit, maximè verò si Conuentus ex togatis constatur, & si causà contentionis propria non est; ita vbi actum esset de re exequenda, maiorem Synodi partem petituram fuisse vt expectarentur noua mandata Pontificis, ad quem compertum erat fuisse tabellarios missos; quamquam aliter fortasse contigisset die festo S. Petri, dum animi in re habita imparati erant tum à consilio, tum à coniunctione inter se, sine qua subiecti non audent superioribus repugnare.

^b In mandatis traditis 8. Maij, & alibi memoratis.
^c Vtraque 16. Iul. 1563.

Pontifex facti nuntio accepto, non modò non vituperauit Legatos quasi languidos in peragendo mandato, sed vnicum illud in ipsorum litteris ipsi displicuit, quòd nimirum suspensum animum præ se tulerint in protrahenda executione vsque ad iteratam ipsius iussione[m]. Aliàs ille quidem ipsi iniunxerat ^b, ne se cohiberent ob contestationes, aut discessum Gallorum Tridento; sed progressus non fuerat ad id præcipiendum, etiam si eorum ab Ecclesia secessio prænosceretur. Quare duas ^c rescripsit ad Legatos epistolas, alteram prolixam & arcanam, alteram breuem, & quæ ostenderetur. In priori his utebatur verbis: *Vbi schismatis periculum adest, cuncta efficienda vt euitetur, & omittendas esse cunctas honoris emulationes, sicut leges omnes, Canones, & sancti Doctores præcipiunt.* Addebat, Sperate se interim, Legatos ad res nouas haud progressos; imperabatque ne

in posterum progredierentur, sed pro virili rem protraherent; quamcumque concordiae rationem tentarent; & ubi cuncta temperamenta deficerent, offerrent se litem Synodo commissuros: quod à Gallis acceptum, & à Lunensi repudiatum, eundem ad silendum compulisset, & Pontificem ab omni obligatione subduxisset. Dein ita sequebatur: *Ex quo Pontifex renuntiatus sum, numquam Oratores Regis Catholici ab hoc postulato destiterunt, eò usque progressi, ut dicerent, statuisse Regem Oratorem suum Romam & etiam Tridentio renocare, nisi optatus ab illis locus tribueretur. Quare animaduertens periculum alienandi à me tam tenui ex causa Regem adeò potentem ac probum; & ex altera parte Gallos Divino obsequio deesse per hanc pacificationem hereticam, ac per alia edicta ab ipsis promulgata, & per concionatores ac ministros hereticos, quos ad Prouincias mittunt reluctantibus Catholicis, & per abalienationem honorum Ecclesiasticorum, me inuito ab illis exercitam; ac praeerea cognoscens, in cunctis Concilij argumentis Gallos esse non modo qui aperte auctoritatem tum huius sanctae Sedis, tum nostram oppugnant, sed qui student Principes in me consociare, coactus sum ad ea quae nostis, procedere, ne nudus, & omnis opis expers destituerer. Sed equidem in animum induxeram, rem quiete progressuram, sicuti ministri Hispanienses hic pro certo affirmabant, & vos etiam scriptis Lunensem confirmasse. Quamobrem cum in praesentia schismatis periculum animaduertatur, tamen si putem in quouis euentu Gallos in illud prolapsuros, quin videntur iam fuisse prolapsi, spectatis agendi rationibus, & egregijs eorum facinoribus, quae modo memoravi; tamen quod ad me attinet, neque causa ad id, neque causae species praebenda est. Equidem cupio, ut in arcano lateant haec iussa supersedendi executione litterarum nostrarum de pace ac thure, quousque per utramque partium licebit, quò honorificentius & opportunius de concordia agi possit; hic à me, istic à vobis: verum vobis liberum erit, ubi id expedire arbitremini, haec iussa vulgare. Peculiare illud, quod Galli de me blaterant, risu vobis excipiendum est: sunt enim calumniae ac diserta mendacia, inuitandi tamen à vobis sunt, ut haec litteras producant, quas esse penes Reginam autumant, simoniae plenas; cum optime mihi compertum sit, quo statu sim, & quo pacto electus: & tum hoc, tum reliqua quae ad me scribitis, nec esse, nec umquam repperitum iri. Negat Musottus haec verba prolata umquam fuisse: illum tamen reprehendi, eiq; dixi, cum vos testemini ea ex Gallis audiuisset, vobis magis quam reliquis omnibus fidem habendam. Vestrum erit ita viriliter ipsis respondere, ac dicere, si ad causam acta conficienda procedendum erit, nos in his conficiendis magistros esse, & absque multo labore viam repperituros, si nos pergent laescere, ad dicendam in eos causam per aequitatem ac veritatem:*

1563. eorum acta erunt auctoritate vacua, & innixa mendacio ac malignitati: sed mirum non erit ut qui Deum deserit, nos etiam deserat.

Hæc loquendi ratio, quâ respondere Legatos iussit Pontifex, ad ea quæ de simoniâ scripturis iactabantur, satis animaduertitur nec fontem nec trepidantem sonare. Præterquam quòd ubi se Pius reum sensisset huiusmodi scriptorum, & reipsa vereretur ne scripta illa penes Reginam extarent, quonam pacto fuisset ausus tot repulsis & querimonijs toto Pontificatus decursu eam prouocare? Verùm euidens falsitas huiusce criminis, quòd nonnemo temerè malignus in hoc genere aduersus Pium IV. sparit, & quòd Suauis cupidè collegit, alibi hoc in Operè ostensa est; adeoque superuacaneum esset, easdem rationes à me repeti ad hominem refellendum, qui eò audaciæ deuenit, ut eas quas somniauit simoniæ syngraphas tam asseueranter referat, perinde ac si in publico scribæ tabulario illæ seruarentur, & cuiusque liceret originarium autographum illic inspicere. Nec temperare sibi potest, quò minus, dum narrat admodum emunctis formulis, ob notitiæ penuriam, rem in eo Concilio gestam ad eò memorabilem, referat tamen contestationem à Ferrerio paratam, quæ tamquam res sub mera conditione, & non reipsa existens, impugnationem non requirit. Sed eadem utique mihi prodest ad impugnandum Suauem: nam ibi inter acerbissimas contumelias in Pium IV. explosas, otiosum in pharetra relictum cernitur telum illud venenatum, & supra cetera lethale, quòd ipsum transfigeret, quasi conuictum simoniæ & minimè legitimæ electionis: quòd palam facit, cur Ferrerius, cum animum conuertit ad verba volantia, in chartæ perpetuitate infigenda, ut causam in omnium conspectu sustineret, opponere ausus non fuerit id quòd sciebat à se defendi non posse. Haud equidem existimem extra rem esse, aut utilitate vacuum, generatum admonere, huiusmodi populares fabellas, quæ circumferuntur per ora imperitorum malignorumve de varijs Pontificibus, incredibiles habitum iri à quouis homine cordato, earumque rerum perito. Cuiusmodi prudentia inesset in Cardinali, qui hoc syngrapharum genus ab eo peteret, quem vellet sibi Dominum constituere, traditâ illi potentiâ, qui se ab ipso lethaliter affectum iniuriâ existimaret, qui que ratione Religionis non habitâ, stimularetur ad occultam ipsi cladem moliendam, quò sibi suæque dignitati consuleret? Præterea, quonam pacto quidquam sibi emolumentum traheret ab illo scripto, quòd hominem qui ipsum produxerat plenè conuincens, eundem primo loco damnaret tamquam reum atro-

¶ Hæc parata contestatio impressa est in memorato libro Gallico; sed ex errore ponitur sub mense Augusti 1561. cum ponenda esset initio Iulij eiusdem anni.

atrocissimarum pœnarum, atque infamiæ, quæ non vni minùs quàm alteri è sacrilegis paciscentibus imponuntur? & quamquam huiusmodi syngraphæ ab eo, qui regale Sacerdotium ambitet, traderentur Principibus, pœnas ac tribunalia minimè formidantibus, quonam pacto eas in lucem producentes effugerent totius Christiani generis vituperationem æternam, quod supplicium horrorem incutit cuius animo vel maximè sensu carenti?

4 Nos verò cum responso Pontificis ad Legatos reuertemur. Ille pro more hominum, qui student in rebus à se gestis non prudentiam modò, sed emolumentum inuenire, addebat, arbitrari se, antegressa mandata sua à Diuino afflatu prouenisse. Etenim veritos Gallos, ne huiusmodi dedecora quotidie paterentur, animum inducturos ad Synodum aliquà ratione confestim terminandam, adeoque eam offensionem ab Ecclesia sublatum iri; cuius rei indicia à se conspici in litteris Lotharingi. Atque hinc liquet eorum vanitas, quæ Suauis comminiscitur, Reginam iam à proximè superiori mense voto Pontificis morem gessisse in Concilij negotijs. Significabat insuper, Musottum tamquam ex se ipsi proposuisse, vt Pontifex Lotharingum post paratam Sessionem Romam inuitaret, quò cum eo ageret de ratione absoluedi reliqua argumenta, & Concilium; se verò habere in animo hunc illi honorem exhibere Musotto regresso. Denique imperabat, vt vbi oportuisset ipsis nouum supersedendi mandatum patefacere, id agerent productâ alterâ ipsius epistolâ breui, & quouis offensionis verbo purgatâ, quæ sic loquebatur: *Nostra mentis non fuit, per eam iusionem, quâ iniunximus vt pacis imago & ihus exhiberentur, vlli partium detrimentum inferre, nec existimamus illud illatum fuisse. Si oppositum intendunt Galli, placet nobis vt id à vobis vnâ cum Synodo cognoscatur; simulq; prospiciatis, ne cui inferatur iniuria. Quod si Regis Catholici ministri hoc iudicium recusauerint, de hoc ipso nos commonebitis. Interim verò iusionem hanc de pace ac thure pro suspensa habetote. Nos verò omnem operam vtrimque impendemus ad concordiam consequendam, & quod spectat ad iustitiam, nulli deerimus.*

5 Per hæc negotio consultum est. Sed plerumque morbis impetuosis remedium quod è longinquo mittitur, prægressam reperit aut sanitatem aut mortem. Antequam Tridentinæ turbæ Romam peruenissent, quies Tridenti coorta fuerat^e. Legati proniorem semper animum gesserant ad supersedendum executione, & ad credendum, magis decere Pontificem, vt mandata suspenderet. Conspicabantur enim in Synodi corpore mentem Gallis addictam, adeò

^e Quod hæc de re sequitur, habetur in litt. Legat. ad Borrom. 4. Iulij, & in Actis Paleot. ii 1563.

1563. vt ipsi Cæsariani, cum se communiter reprehensos animaduertent, quasi fautores iniustæ causæ, Legatos adierint ad se purgandos, professi, inductos se in controuersiam non tamquam vnus partis, sed tamquam pacis studiosos. Præterquam quod ex ipsis Iurisperitis Præsidum complures opinabantur, eam causam suapte naturâ ad laicum Tribunal pertinere; adeoque cum ea inter meros laicos versaretur, non posse Pontificem procedere, nisi secundum ius commune, nimirum citatis & auditis partibus.

Ex aduerso tamen obstringebantur promissione, quâ Lunensium polliciti fuerant, se rem peracturos eo postulante. Nec arbitrabantur expedire sibi, cohortationibus ad remissiora consilia Lunensem pertrahere, ne querelarum in se ansam præberent Hispaniæ Regi, vbi fortasse concordia forma illi displiceret. Interim Lunensis nihil omiserat studij ac diligentia, vt opinionem deleret, quod Pontifex auctor fuisset illius flammæ ad Synodum dissipandam, testatus & voce & scripto, ea omnia ob Regis Catholici præualidam postulationem fuisse confecta. Quod autem ad contumelias in Pontificem iactas spectabat, non solum ille elato supercilio locus fuerat in multorum Præsulum conspectu, sed scriptam responsionem confecerat, quâ mendacium nomen auctoribus tribuebat, cum alijs ignominia formulis, eamque Lotharingo legendam obtulerat.

Iam verò quemadmodum ex duobus contrarijs excessibus conficitur temperamentum; ita ex oppositis tum prærogatiuis tum arduibus illarum partium in certamine, concordia orta est, his pactio- nibus composita: Vt Sessionis die seruaretur ordo habitus die sancti Petri; alijs festis diebus Oratores accederent ita ex compacto, vt altero accedente, alter non concurreret; aut eiusmodi ratio iniretur, ex qua nihil turbamenti procederet: vt interim missis litteris ad vtrumque Regem, tentaretur, an ex ipsorum consensu firmitus aliquid stabiliri posset. Laus præcipua huiusce tranquillitatis Lotharingo adscripta est, quod Gallicos Oratores emollierit, & Granatensi ac Segouienti, tum quod Hispanum induxerint, obstrictâ illi fide, & constituto vel suorum capitum vadimonio ad Regis comprobationem obtinendam, tum quod Legatis denuntiauerint, ipsos ex conscientia nequaquam obstringi ab accepto mandato, cum futuras clades prænoscerent. Ac præsertim manè quo imminabat procella, Guerrerii opera cunctæ Ecclesiæ salutaris fuit: ac proinde vnicum hoc promeritum, præter alia complura, quæ duos hosce Præsules illustrarunt, satis illis fuit non modò ad componendam turbationem aliquam ab ipsis in Concilio excitatam, sed ad

ad reddendam eorum nominibus vitam immortalem per commendationem perpetuam in Annalibus Christianorum. Legati supra modum gauisi, Pontificem certiores fecerunt, aptiorem concordiae modum optari non potuisse; Hispanos se obnoxios agnoscere ipsius propitiæ voluntati, nihil defloratâ huius gratiâ ab vlla suorum ministrorum repugnantia, nec ab vlla notitia propositi quod illi habebant in animo: Gallos iam certos esse, Pontificem non à seipso ad id progressum fuisse, vt Reges ad certamen compelleret, sed ab impetu Hispanorum commotum ad id indulgendum, ne alteram partem amitteret, dum alterius possessionem minus firmiter in Ecclesia permanentem cernebat: ipsorum minas criminationesque despectas, quando nihilo segnus propter illas eo manè Præsides promptum obtulerant animum Hispano ad ipsi obsecundandum. Eorundem contumelias in Pontificem voce ac scripto depressas, & in obsequij verba ab ipsis post concordiam commutatas: querimonias de iustitia eneruatas ab ijs quæ ipsi pacti fuerant, & quibus in comperto erat assensurum libenter fuisse Pontificem vsque ab initio, nisi ab iisdem ipsi dissensissent, neque constantem prætulissent voluntatem in apertis prærogatiuæ signis postulandis. Ad hunc Legatorum nuntium Romam missum per expeditum tabellarium f, supra quam credi possit latatus est Pontifex; cumque Musottus nondum profectus esset, eum nono Iulij remisit cum suis ac Borromæi litteris ad illos, & cum suis ad Lotharingum responsis, quæ cum Legatis communicabat. Præsides amplissimam acceperunt ab eo commendationem prudentiæ ac solertiæ, quâ feliciter vsi sunt; simulque ipsis significatum est, Musottum heri sui nomine pollicitum certò fuisse absolutum iri Concilium tam aptè ac tam facili ratione, vt vbi res ita eueniret, non mediocres Lotharingo grates habendæ essent. Huic respondit Pontifex litteris grauitate plenis de falsis insimulationibus, in se coniectis à Gallis, & ad suas aures delatis: quod referre non placuit auctori voluminis Gallici, per typos impressi, à nobis sapius producti; vt qui studiosè vulgavit quidquid Pontifici Synodoque contrarium in eius manus peruenit; adeoque cum reliqua penè omnia ab ipso extensa ponantur, huius epistolæ perbreuem ac mutilam summam refert. Sed nec minori beneuolentiâ respondebat illic Pontifex Lotharingo de celeri Synodi conclusione, ab eo ipsi promissa, quam primo loco referendam illi acceptam scribebat, negans se Legatis vniquam demandasse, sicut Lotharingus pro certo ponebat, ne quid cum ipso communicarent.

Et

1563.

f Cuncta ex-
tant in Litte-
ris Pontif. &
Borrom ad
Legat. 9. Iul.
1563.

1563.

Et sanè oppositum palàm fieri poterat Lotharingo ex tot negotijs, cum eo ad eam vsque diem communicatis; sicuti mihi perspicuum redditur ex innumeris Borromæi litteris, per quas Pontificis verbis imponebat Legatis, vt plurimum confiderent Lotharingo, mutuatque cum eo amicitiam exercerent; & nonnumquam eos penè obiurgabat ob illius querimonias, quasi parcius in eo obsequentes Pontifici: & è contrario hi semper se apud Pium purgabant, affirmantes, se abundè obsecutos fuisse. Verum est tamen, ipsidem ferè rationibus, quæ Pontificem retinuerunt ne illum inter Legatos cooptaret, retentum pariter fuisse ne cum eo eandem quam cum Legatis fiduciam exerceret. Ex quo ille, quippe magno ac forsitan vasto animo, secum non plene agi putabat, sine notitia, ac penè sine administratione rerum omnium. At verò in eo postremo negotio Præsides disertè vetiti sunt, ne cui præter Lunensem data ipsis mandata patefacerent; quæ interdictione allata fuit ab illis, suum silentium excusantibus aduersus Lotharingi querelas: id autem rationi vel maximè consentaneum apparebat, quippe quòd spes omnis executionis sedatæ pendebat ab improviso. Quare mirum est, illum existimasse rem sibi communicandam, cum fuisset necesse vel vt ipse à data Legatis fide deficeret, re patefactâ; vel vt in offensionem grauissimam incurreret suum apud Regem, si vniquam innotuisset, rei scientiâ in ipsum transfusâ, Oratores ab eo non fuisse cõmonitos. Præterquam quòd Lotharingus in colloquijs cum Drafcouizio eam seueritatem præsetulerat ^g, vt postea Lunensis Legatis fassus fuerit; Animi sui propositum à se illis prænuntiatum ex arte non fuisse pridie quàm fieret, ne quid inde lucis perumperet ad Lotharingum, à quo ipse fortasse verebatur, ne Oratorum animi ad pugnam potius quàm ad pacem impellerentur.

^g Litteræ Legatorum ad Borromæum 4. Iulij 1563.

Quamquam iam reuerà neque Lotharingus, neque quisquam ex adiectis huic ut illi partium mutiue quidquam visus est ad incendendum, sed potius ad extinguendum ignem importunissimum: præsertim verò Ferdinandus hac in re animum potius probi Cæsaris, quàm studiosi Austriacæ familiæ palàm fecit. Etenim præter summum molestiæ sensum, quem primo præ se tulit ob eos tumultus, anxius ne Synodi dissolutio subsequeretur, ultra modum commotus est, accepto rumore de se sparso, Lunensem suis cohortationibus impulsit ad ea processisse. Quamobrem ad Oratores suos scripsit ^h, affirmare se obstrictâ Cæsaris fide, huiusmodi consilium nec à se promotum neque cognitum fuisse. Præterea ipsis iniunxit, vt pro virili conarentur pacem componere, stimulantque

^h Viennæ 7. Iul. 1563.

rentque Præsides ad operam simul nauandam. Sed in hoc visus ille non est plenam æquitatem exercere: dum enim querebatur de apposita sibi vulgò calumnia, quòd illius perturbationis fuisset particeps; non tamen abstinebat se, quin ostenderet aliquam à se fidem haberi criminationi longè minus verisimili, coniectæ in Pontificem, quasi eà viâ solutionem Synodi moliretur: tametsi ratio, quâ Ferdinandus vsus est in eo ad suos Oratores scribendo, indicat, ab ipso non tantum id credi, quantum intendi vt per illum aculeum stimulantur Legati ad vrgendam concordiam, pro qua varia considerauit consilia; simulque eà cuncta perfici non posse cognouit, eo excepto, de quo planè conuentum est, & de quo imperauit Oratoribus suis, ne in pacis gratiam grauarentur consuetos honores non accipere. Adiecit, vbi consilium non procederet, quod tamen non credebat, hortarentur Lunensem, tantisper dum res componeretur, obtenderet siue morbum, siue aliud quidpiam, ne interesset Sacris solemnibus, nec Ecclesiæ tanti detrimenti ipse fieret occasio. Sed postea cognitâ concordia, cuiusmodi ipse meditatus eam fuerat, ingentem lætitiâ præ se tulit, suosque iussit non solum Sessionis die, sed quacumque aliâ solempni actione, consentire ne ipsi pacem & thus acciperent, donec alia patefieret via communis consensus.

i Epist. Cesaris ad suos Oratores Viennâ 4. Julij 1563.

Præ ceteris gaudium Synodi in immensum excreuit, quòd Petri nauim conspicaretur extra discrimen, antea inuitabile creditum, impingendi in alterutrum ex oppositis scopulis. Sed fortasse, tametsi malum imminens reuera ingens fuisset, fuit tamen minus opinione. Credibile non erat, Regnum Gallia, præter antiquæ pietatis spiritus, etiam ex politicis rationibus, vltra progressurum in vltionem, quàm ad summum ad præcidendum commercium cum viuento Pontifice. Etenim si per schisma procederet vltius ad electionem Antipapæ, seipsum tunc diuisum, adeoque infirmum, nec minùs debile ex debili regnantis ætate, exposuisset inimicitia Pontificis, & Catholici Regis, in quem Regem coiissent respectus Religionis, existimationis, & dominationis, quique distractus id temporis non erat in alios potentes hostes, sicut acciderat ipsius parenti, cum Anglia à Catholica Religione desciuisset. Quapropter, quamquam Oratores Gallici peruersiones hæc denuntiarent, satis ipsi animaduertebant, posse quidem denuntiationem causæ prodesse, præsertim apud multitudinem, quæ ad se commouendum meretur magnitudinem, non verisimilitudinem damni denuntiati; sed non minùs etiam executionem ipsi Gallia nocituram,

Pars III.

A a a a

turam,

1563. turam, quandoquidem primus gradus futurus erat coniectio Regis pueri in manus hæreticorum, hoc est rebellium, imò eiusmodi, qui volebant esse hæretici, quò rebelles esse possent;

Ceterùm quamuis tum Galli tum Hispani varijs tunc vituperationibus carperentur à suis ciuibus, aut liuidis aut immoderatis, aut perperam expertis, perinde quasi nimis faciles animos in eo honoris apice gessissent, vtrique tamen reuerà prudenter sui Principis causam egerunt. Hispanus quatuor res plenè obtinuit, quas sibi initio proposuerat; non cedere, habere locum in publicis actionibus, Synodum non perturbare, & amicitiam cum Gallis non præcidere: atque ea cuncta plaudente Synodo, ipsius pietati ac moderationi succedere. Quod si amplius voluisset, obstitentibus fortasse Patribus id neutiquam obtinuisset, aut saltem illud consecutus per modum temporariæ sanctionis, & saluis vtriusque partis iuribus, atque omnibus ægrè ferentibus, diutius eo frui nequisset: interim verò traxisset in superbix Hispanicæ crimen Synodi dissolutionem, & omnia detrimenta, quæ Christiana Respublica fuisset passa, diminutâ non mediocriter gloriâ tam egregiæ Nationis, & Philippi Regis, amplissimè collaudati, cui etiam graue onus imposuisset & Pontificis sustinendi, & cum vxoris fratre pugnandi.

Nec minùs ex arte luserunt Galli, saluo Rege; tametsi maior pars peditum, & nobiliores latrunculi, contrariæ parti adhererent, & æqualitatem illam euitarent, quæ ipsis detrimentum inferre poterat. Vbi ampliùs inflexibiles perstitissent, iam suprâ expendimus, quantum fauoris causæ suæ perdidissent in Patrum & cunctorum hominum animis; cumque necesse esset Legatis in eo euentu mandatum exequi, re ipsa fuisset inductum aduersus illos exemplum, ad quod sustinendum ipsi Galli, infensis animis secedentes, coëgissent Synodum, ac Pontificem; adeoque illud postea facile securis Cæsare Philippi patruo, alijsque Principibus ipsi coniunctis, difficile erat, ne idem exemplum amplexarentur omnes Aulæ catholicæ: quin fortasse in grauissimis Galliæ perturbationibus ea poterat ingruere necessitas, vt prudentia ac publicum Regni bonum oculos auerteret ab eo iure speciosæ prærogatiuæ, quando conceduntur interdum amplissimæ ditiones, hoc est, potentix prærogatiua. Quocirca non conspicor, in ea re Gallis aut Hispano posse meritò inuri notam pectoris exigui, sed potiùs vtrisque laudem ingentis capitis tribuendam esse; quamuis non rarò vulgus ingens pectus appellet ingentem ferociam cum exiguo capite.

Conse-

11 Confectâ concordia, Tridento discessit * Lansacus, reuocatus in Galliam, remanentibus Ferrerio & Fabro. Et post rem gestam die sancti Petri, etiam antequam lis componeretur, Lansacus & Lunensis inuicem sapius per honoris officia sese inuiferant ^l, cum intento essent animo, Hispanus ad obseruanda mandata sibi tradita, ne amicitiam cum Gallis abscinderet; Galli verò ad exercendam indignationem solum in Pontificem, ne ipsorum Princeps ad grauem cum Hispano Rege contentionem adigeretur.

Tametsi animorum commotiones dominari magis in regnantes soleant, cum eas potentia quasi quædam nutrix exaturet; submissiores tamen videntur, quia ibi reginæ suæ obtemperant, hoc est, dominandi curæ.

C A P V T X I.

Consilium Cardinalium & Oratoris Vargæ, habitum à Pontifice de Canonum ac doctrinæ forma à Legatis missa. Celebre Vargæ scriptum. Votum Pontificis, ut omitterentur duæ quæstiones magis contentiosæ, & consimilis Cæsaris voluntas, sed Hispanorum repugnantia; & propensio Hispanicæ Aulæ ad Synodum protrahendam. Lotharingi opera ad rem expediendam, & ad concordiam, quæ prius in Conuentu peculiari Præsulum præstantiorum stabilitur, & postea in generali. Litteræ ad Concilium à Belgij Gubernatrice datæ.

NOuo externoque litigio iam absoluto, persistebant adhuc vetera & intestina. Exemplar Canonum ac doctrinæ, à Legatis missum ad Pontificem, ipsi principio suspicionem iniicit, ut idem postea per ^a Borromæum rescripsit, Quod Galli, & quidam ex Hispanis, vellent per eas voces generales & captiosas indicare, iurisdictionem à Christo proximè prouenire, & postea ex hoc consecutionem aliquam deducere, quæ ipsis placeret. Equidem comperio, cum ille quodam die Patribus ^b rationem redderet, cur ipse Canonem omisisset de institutione Episcoporum, sub Iulio digestum, hanc inter alias rationem ab eo fuisse allatam, nimirum, ob ambiguam significationem, quæ suspensos fidelium animos tenuisset, per modicam Concilij dignitatem. Pontifex itaque rescripserat Legatis, longè sibi gratius fore, si eiusmodi ^c quæstiones præciderentur, quam si definirentur absque vlllo fine, quin potiùs nouis litibus inchoatis:

A a a a 2

atque

1563.
k Hęc omnia
confiant ex
Diario 7. Iul.
ex epist. Legat.
29. Iun. & ex catalogo Orato ū præsentium 7. Scf. Pij IV. l Litt. Vicecomitis ad Borromæum 4. Iulij, & litteræ Iadens.

^a Litt. Borrom. ad Legat. 6. Iulij 1563.

^b Inter monumenta Scripandi.

^c Constat ex litteris Legat. ad Borrom.